

Evert Schriek

Boven: Bosuil onder: Ransuil

**ALS WE KUNNEN LATEN ZIEN DAT ER STRAKS OP ONS
PARK **BESCHERMDE UILENFAMILIES** WONEN, IS HET
EEN BESCHERMD GEBIED, DAT NIET BEBOUWD
MAG WORDEN**

Bescherm de uil

Deze keer schrijft Evert over uilen die bij ons tuinpark in de bomen leven. Binnenkort hangt Evert uilenkasten op, om het voor deze dieren nog aantrekkelijker te maken om op ons tuinpark te komen broeden.

TEKST: EVERT SCHRIEK EN WIEGERT VAN DIJK
FOTO VAN EVERT LINKSBOVEN: ERIK HOOIJBERG

Elk jaar kom ik bij het boomklimmen sporen tegen waar uilen wonen of hebben gewoond. Ze verblijven vaak op beschutte plaatsen in bomen die in de winter groen blijven, zoals coniferen en sparren. De mooiste uil die ik heb gezien, was een bosuil (die bij mijn buurman verbleef in een oude conifeer). Hij was groot en zat goed verscholen tegen de stam. De bosuil is een vrij grote uil met een lichaamslengte van 37 tot 43 cm en een spanwijdte van 80 tot 95 cm. Hij heeft een ronde kop en een vrij fors lichaam. Zijn veren hebben een bruine camouflagekleur, maar je hebt ook bosuilen met een grijs verendek. In vergelijking met de rest van zijn lichaam zijn de vleugels kort, en ze zijn aan het uiteinde afgerond. Zo kan hij snel en gemakkelijk tussen de bomen vliegen. Een prachtige vogel en een machtig mooi gezicht om hem in het echt te zien. Na de grote storm zijn er meer dan veertig grote bomen verloren gegaan. Dit heeft ook invloed op de uilen, want die moeten op zoek gaan naar een andere woon- en broedplaats. Om deze reden ga ik de uilenpopulatie een handje helpen door verschillende uilenkasten te plaatsen. Vorig jaar heb ik Erik Hooijberg met succes geholpen met het plaatsen van vleermuiskasten. Deze worden nu bewoond. Dergelijke kasten dragen een steentje bij aan het natuurlijke leven op Ons Buiten en het helpt Ons Buiten steviger te staan bij het verstrekken van de vier ecologische stippen. Als ons tuinpark kan laten zien dat er straks ook beschermde uilenfamilies wonen, is het volgens de flora- en faunawetgeving

een beschermd gebied, dat niet bebouwd mag worden.

Uilen zijn beschermd in Nederland

In Nederland komen slechts acht soorten uilen voor:

1. Kerkuil (*Tyto alba*)
2. Ransuil (*Asio otus*)
3. Bosuil (*Strix aluco*)
4. Velduil (*Asio flammeus*)
5. Steenuil (*Athene noctua*)
6. Oehoe (*Bubo bubo*)
7. Sneeuwuil (*Nyctea scandiaca*)
8. Ruigpootuil (*Aegolius funereus*)

Van deze acht soorten zijn de eerste vijf min of meer algemeen. De oehoe, sneeuwuil en ruigpootuil zijn een stuk zeldzamer en worden beschouwd als dwaalgasten.

De uilenfamilie

De uilen behoren tot de orde Strigiformes met in totaal 177 soorten. Deze zijn onderverdeeld in twee families: de Tytonidae oftewel kerkuilen met 15 soorten en de Strigidae met 162 soorten.

Bij kerkuilen vindt men voldoende verschillen van de andere uilen om ze in een aparte familie te plaatsen. Recent onderzoek wijst er zelfs op dat de twee families helemaal niet nauw verwant zijn, maar alleen gelijke kenmerken vertonen vanwege een gelijk gerichte ontwikkeling (convergentie evolutie)

Kerkuil

Van de vijftien soorten kerkuilen komt er slechts één

Van links naar rechts: Steenuil, Bosuil, Bosuil, Kerkuil

voor in Nederland. Deze prachtige uil nestelt veelal in schuren, bijgebouwen, ruïnes en dergelijke, soms ook in boomholten. De kerkuil jaagt 's nachts. Hij vliegt dan laag over de grond met een lichte veerkrachtige slag, verandert vaak van richting en blijft soms boven een bepaald punt hangen. Enkel op zijn uitzonderlijke scherpe gehoor kan hij zijn prooi lokaliseren en grijpen. Hij vangt meestal kleine knaagdieren. Schommelingen in het aantal prooidieren bepalen gedeeltelijk het broedsucces en de talrijkheid van de kerkuil.

Ransuil

Met zo'n tienduizend broedparen is de ransuil een zeer talrijke broedvogel. De soort heeft oorpluimen die goed opvallend zijn. Daardoor is deze soort gemakkelijk van de andere uilen te onderscheiden. Ransuilen broeden in oude kraaiennesten of op roofvogelhorsten, meestal in dichte naaldbossen. Maar ik neem ook elk jaar een broedpaar waar in de Deelen: een natuurgebied in Friesland. De ransuil jaagt 's nachts en in de schemering - voornamelijk op woelmuizen. Hij komt voor in heel Europa en Azië tot op Spitsbergen en Groenland en tot in Afrika. 's Winters verzamelen ransuilen zich vaak in groepen van enkele tientallen op gemeenschappelijke slaappleaatsen. Dit zijn de zogenaamde roestpleaatsen.

Bosuil

De bosuil is iets groter dan de ransuil. Bosuilen broeden al heel vroeg in het jaar in holle bomen of nestkasten. De bosuil laat zich vroeg in het jaar goed waarnemen en verradert zijn aanwezigheid door zijn luide kenmerkende geroep. De soort leeft van kleine knaagdieren, egels, vogels en zelfs kikkers. Zijn verspreidingsgebied

beslaat heel Europa en Azië en een deel van Noord-Afrika. Met zo'n vijftienduizend broedparen is de bosuil een algemene broedvogel in Nederland

Velduil

De velduil heeft ook oorpluimen, maar die zijn minstens de helft korter dan die van de ransuil. De velduil heeft zijn nest op de grond tussen lage begroeiing in de duinen, op heidevelden, kwelders, hoogveen en akkers. Ooit vond ik een nest onder een rododendron. Velduilen jagen vaak overdag op muizen en andere kleine dieren. Ze komen voor in heel Noord-Europa, Azië en Noord-Amerika. Vroeger was de velduil een algemene soort in Nederland maar hij is de laatste tientallen jaren flink in aantal achteruit gegaan. In ons land schommelen de aantallen rond de 100 broedparen die voornamelijk te vinden zijn op de waddeneilanden.

Steenuil

De steenuil is met een lengte van zo'n 22 centimeter de kleinste uil van ons land. Hij is zeer gehecht aan zijn nesthol in een knotwilg of onder een dak. Steenuilen jagen 's nachts op de grond op wormen, grote insecten of reptielen. Ze komen voor van Zuid-Rusland tot en met Engeland, van het Middenoosten tot Noord-Afrika. In ons land is de Steenuil met 8000 broedparen een algemene broedvogel. Dit is overigens in Groningen en Friesland nauwelijks te merken want in deze noordelijke provincies is de soort zeldzamer dan in de rest van Nederland.

Oehoe

Van oktober 1973 tot februari 1981 verbleef er een oehoe in de 'Donkere duinen' achter restaurant Duinoord

nabij Den Helder. Het liep overigens niet goed af met deze vogel. Want in 1981 werd de vogel die vanaf oktober 1973 in dit gebied verbleef, gewond en verzwakt aangetroffen. De vogel die zijn rechtersvleugel had gebroken, werd naar een dierenarts gebracht. Deze adviseerde de uil te laten behandelen in Artis. Daar werd de gebroken vleugel gezet. Maar de vogel overleed kort nadat hij was bijgekomen uit de narcose. Bij sectie bleek de rechtersvleugel een hoeveelheid hagel te bevatten. De vogel was aangeschoten. Dankzij herintroductieprogramma's is in de laatste jaren het aantal oehoes in België, Duitsland en Luxemburg sterk toegenomen. Hierdoor schijnt vanaf 1982 ook in Zuid-Limburg een aantal broedgevallen succesvol te zijn geweest. In Zuid-Limburg kon in 1988 een exemplaar door een groot aantal vogelaars worden waargenomen.

Sneeuwuil

De sneeuwuil is een uil met een grootte van zo'n 53-66 cm. De soort heeft een ronde kop met een eigenaardige katachtige uitdrukking. De seksen verschillen aanzienlijk in grootte. De vrouwtjes zijn 20 procent groter dan de mannetjes. Het mannetje is bijna helemaal wit, terwijl het vrouwtje veel zwarte tekening in het verenkleed heeft. Moeilijker wordt het onderscheid bij jonge vogels. Jonge mannetjes hebben meer zwart in het verenkleed en lijken daardoor op vrouwtjes. 's Winters zwerven sneeuwuielen naar het zuiden als er na een goed broedseizoen te weinig voedsel is. Soms komt er dan een sneeuwuil in Nederland terecht. Al moet gezegd worden dat zo'n exemplaar dan wel erg ver naar het zuiden is afgedwaald... De sneeuwuil jaagt

DE STEENUIL IS MET EEN LENGTE VAN ZO'N 22 CENTIMETER DE KLEINSTE UIL VAN ONS LAND.

soms in de schemering, maar meestal bij daglicht.

Ruigpootuil

In de jaren zeventig werden in Drenthe regelmatig waarnemingen gedaan van de ruigpootuil. Hij werd gezien in de omgeving van Borger, Gieten, Emmen, Grolloo, Hooghalen, Exloo en Schoonloo. De ruigpootuil heeft ook geprobeerd te broeden in Nederland. Hij koos als broedplaats een verlaten nestholte van de zwarte specht. Het lijkt erop dat de aanwezigheid van de bosuil een ongunstige invloed op het voorkomen van de ruigpootuil kan hebben. Deze kan de ruigpootuil namelijk uit zijn gebied verdrijven.

Wat triest kan worden genoemd, is een voorval uit 1974. Een nest van een ruigpootuil, waar bebroede eieren in lagen, werd 'in beslag genomen' door een eekhoorn. Hierdoor ging het broedsel verloren. En dan te bedenken dat dit in dat jaar het enige broedgeval in Nederland was.

Voor zover ik weet, bestaan er nog geen uilenkasten bij Ons Buiten. Momenteel maak ik verschillende kasten. Deze hang ik op voor het broedseizoen begint. Er komt een uilenkast met IP-camera, accu en zonnepaneel, zodat het leven in de kast gedurende het hele jaar bekeken kan worden met mobiel of op internet.

Heb je interesse om een uilenkast te plaatsen in je tuin voor het broedseizoen begint? Dan help ik je graag verder: Evert Schriek op Facebook Ons Buiten.

bronnen: Thymen de Groot / Verschenen in de Geaflecht van september 2000